

2025-06-12

Beskrivning av naturreservatet Mjölkuddsberget i Luleå kommun

Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)
Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytternviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.

2025-06-12

- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.
- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreativevärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svampplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

2025-06-12

Skälen för beslutet

Skälen för bildandet av naturreservatet är de höga natur- och rekreationsvärdena knutna till en omväxlande och lättillgänglig skogsmiljö. Här finns gammal gles tallskog och hållmarker, men även frisk barrblandskog och frodigare lövdominerade områden, bland annat i form av landhöjningsskogar i de strandnära delarna och igenväxande gamla odlingar, som alla bidrar till reservatets skyddsvärde. Området har likväl höga rekreativa värden med elljusspår, ett nätverk av vältrampade stigar och en utsiktspunkt högst upp på berget där man kan blicka ut över landskapet runt Luleå.

Skogsavverkning eller annan exploatering skulle innebära att områdets natur- och rekreationsvärden förstörs.

Reservatsföreskrifter

A. Föreskrifter enligt 7 kap 5 § miljöbalken om inskränkningar i rätten att använda mark- och vattenområden

Utöver vad som annars gäller är det förbjudet att:

1. Bedriva skogsbruk, fälla eller på annat sätt skada levande träd och buskar samt skada, ta bort eller flytta liggande eller stående döda träd och buskar eller delar därav.
2. Skada eller förändra mark eller vegetation på land eller i vatten, t ex genom att spränga, borra, schakta, dika, dämna, utfylla, anordna upplag, tippa, gräva, muddra eller bedriva täkt i någon form.
3. Uppföra byggnad eller annan anläggning.
4. Anlägga väg.
5. Släppa ut eller sprida gifter, biologiska eller kemiska bekämpningsmedel, vådliga ämnen, kalk, växtnärsämnen eller andra främmande ämnen som kan skada naturen.
6. Plantera eller föra in växt-, djur- eller svampart.
7. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.

Vidare är det utan Luleå kommuns tillstånd inom hela reservatet förbjudet att:

8. Sätta upp tavla, plakat eller skylt.
9. Anlägga stängsel eller ledning i luft, mark eller vatten.

Undantag från föreskrifterna i punkt A:

2025-06-12

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet (och som anges i föreskrifter med stöd av 7 kap 6 § i detta beslut).
2. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för drift och underhåll av vägar och andra anläggningar.
3. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för underhåll och utvecklande av stigar, spår och andra mindre anläggningar för friluftslivets behov.
4. Ledningsgator får röjas och trädsäkras i enlighet med tillämpliga föreskrifter för respektive ledning.
5. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för anläggande, drift, underhåll och tillsyn av järnväg med tillhörande anläggningar, arbetsvägar och ersättningsvägar inom området markerat på karta i bilaga 3.
6. Anläggningar för kommunens vattenförsörjning såsom nytt vattentorn, ledningar och tillhörande anordningar får uppföras. Anläggningarna ska uppföras med minsta möjliga ingrepp i de värden reservatet avser skydda och ska föregås av samråd med länsstyrelsen enligt 12 kap 6 § miljöbalken, i det fall de inte omfattas av tillstånds- eller anmälningsplikt enligt andra bestämmelser i miljöbalken.
7. Instängsling av VA-anläggning av säkerhetsskäl får utföras, men ska begränsas till att omfatta det minsta möjliga område som behövs för det ändamålet.
8. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för bekämpning av invasiva främmande arter.
9. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
10. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

B. Föreskrifter enligt 7 kap 6 § miljöbalken om skyldighet att tåla visst intrång

Ägare och innehavare av särskild rätt till fastigheten förpliktigas att tåla att följande åtgärder kan komma att utföras för att tillgodose syftet med naturreservatet:

1. Utmärkning av reservatet.

2025-06-12

2. Uppsättning och underhåll av informationsskyltar.
3. Anläggande och underhåll av stigar, spår och andra anläggningar för friluftslivets behov.
4. Undersökning och dokumentation av växt- och djurliv, andra naturförhållanden och friluftsliv.
5. Genomförande av återkommande naturvårdsinriktade och för friluftsliv och kulturmiljövården gynnande skötselåtgärder, såsom avverkning av träd för att gynna naturvärdesträd, röja bort gran för att gynna lövträd, röjning av buskar och träd på mark med öppen ört- och gräsdominerad vegetation, underhåll av brynvegetation, slåtter, röjning och gallring längs vissa stigar för att skapa glesa och luckiga bestånd, eller annan åtgärd för att gynna skogsstruktur och trädslagsblandning som är gynnsam ur naturvårdessynpunkt och för förutsättningarna för rödlistade eller på annat sätt missgynnade eller skyddsvärda arter.

C. Ordningsföreskrifter enligt 7 kap 30 § miljöbalken

Utöver vad som annars gäller är det för allmänheten förbjudet att:

1. Skada mark eller vegetation, inklusive döda stående eller liggande träd och delar därav, eller i övrigt genom att t ex gräva upp eller plocka mossor, lavar och svampar, eller gräva upp örter, gräs, halvgräs och ormbunkar.
2. Skada eller störa djurlivet, t.ex. genom att klättra i boträd eller medvetet uppehålla sig i närheten av fågelbo, lya eller gryt samt att fånga, flytta eller döda däggdjur, fåglar, kräldjur eller groddjur.
3. Förstöra eller skada berg, jord eller sten på land eller i vatten genom att t ex borra, hacka, spränga, inrista, gräva eller måla.
4. Sätta upp tavla, plakat, skylt, affisch, göra inskrift eller andra markeringar på träd eller i naturen i övrigt.
5. Fånga eller insamla ryggradslösa djur.
6. Elda, annat än i av naturvårdsförvaltaren iordningställda eldstäder.
7. Medföra ej kopplad hund, katt eller annat sällskapsdjur.
8. Framföra motordrivet fordon, inklusive terrängskoter, i reservatets landområde.
9. Framföra vattenskoter.

2025-06-12

10. Ta ved. Endast egen medhavd ved eller ved från av förvaltaren iordningställda vedförråd får användas.

Undantag från föreskrifterna i punkt C:

1. Föreskrifterna ska inte utgöra hinder för förvaltaren att utföra de åtgärder som erfordras för reservatets vård och skötsel som krävs för att tillgodose syftet med reservatet.
2. Bär- och matsvampplockning är tillåtet i området.
3. Fiske och jakt i enlighet med gällande lagstiftning är tillåtet i området.
4. Motordrivna fordon får framföras på därför avsedda vägar om inte annat framgår av skyltning. Undantaget gäller ej för terrängskoter.
5. Motordrivna fordon får köras i enlighet med de undantag som anges i 1 § terrängkörningsförordningen (1978:594).

Andra föreskrifter och bestämmelser som gäller för området

Förbud mot terrängkörning

Området omfattas av ett förbud mot körning i terräng med motordrivet fordon, beslutat av Luleå kommun.

Detaljplan

Området omfattas av detaljplaner med angiven användning "Park eller plantering", "Natur" samt ett mindre område för högspänningsledning.

Kulturhistoriska lämningar

I sydvästra hörnet av området, på platsen där det tidigare låg några gårdar vid angränsande odlingsmarker, finns idag kulturhistoriska lämningar. Det är tre husgrunder och en övrig terrassering.

Redogörelse för ärendet

Mjölkuddsberget har varit reserverat som grönområde sedan åtminstone 1967, när stadsplanen för området togs fram. Delar av berget hade fram till dess varit inhägnat och avlyst som militärt område. I den fördjupade översiktsplanen för Luleå tätort som antogs 1993 rekommenderas att friluftslivets intressen skulle prioriteras.

I kommunens översiktsplan från 2013 angavs ett antal områden som utredningsområden för nya naturreservat, där Mjölkuddsberget var ett av de utpekade områdena, och som en följd av detta gav kommunstyrelsen i uppdrag till dåvarande samhällsutvecklingskontoret att ta fram förslag till beslut om naturreservatsbildning (2016-12-05 § 282).

2025-06-12

I Grönplan Luleå som antogs av kommunstyrelsen 2020 angavs Mjölkuddsberget som en betydelsefull del i den övergripande grönstrukturen med höga värden för ekosystemtjänsterna biologisk mångfald och rekreation och hälsa.

I den nu gällande översiktsplanen (antagen 2021) är rekommendationen att Mjölkuddsberget ska inrättas som kommunalt naturreservat och kommunstyrelsen beslutade 2024-03-11 § 84 att ge i uppdrag till kommunstyrelseförvaltningen att ta fram beslutshandlingar för naturreservatet med målsättningen om ett bildande under 2025.

Ärendet har remitterats till länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå Energi, Naturskyddsföreningen i Luleå, Norrbottens ornitologiska förening, Friluftsrämjandet i Luleå, Luleå jaktvårdsklubb, Trafikverket, Vattenfall Eldistribution AB, Teracom samt Stadsberget i Luleå AB.

Yttranden har inkommit från länsstyrelsen, Skogsstyrelsen, Vattenfall, Gällivare skogssameby, Lumire, Luleå jaktvårdsklubb samt Trafikverket. Kommunens kommentarer, ställningstaganden och eventuella ändringar som följd av yttrandena markeras *kursivt*.

Länsstyrelsen och Skogsstyrelsen påtalar båda i sina yttrande att det finns kulturhistoriska lämningar, några husgrunder bland annat, som bör värnas så att de bevaras. *Beskrivningen i reservatsbeslut och skötselplan kompletteras med den uppgiften och i skötselplanen införs en skrivning om att visa vederbörlig hänsyn för att undvika skador på lämningarna.*

Vattenfall och Lumire meddelar att de har inget att erinra. Gällivare skogssameby meddelar att de inte har något att erinra mot reservatsbildningen och att de ser positivt på att områden med höga naturvärden ges långsiktigt skydd. Man ber också att kommunen i fortsatt planering, förvaltning och skötsel av reservatet tar hänsyn till renar och renskötseln. *Skötseln kommer att ske med denna hänsyn. Att bevara och utveckla naturvärden knutna till äldre skog med kontinuitet är generellt gynnsamt för renar och renbete.*

Luleå jaktvårdsklubb avger ingen erinran men framför att de välkomnar att fiske och jakt ska vara tillåtet i området.

Trafikverket meddelar i sitt yttrande att de anser att hänsyn tagits till korridoren för Norrbotniabana som utgör riksintresse.

Stadsberget i Luleå AB har inkommit med ett yttrande där man uttrycker att man "inte delar förslaget att avsätta området som naturreservat", med motiv som vi tolkar som invändningar mot kommunens planering av markanvänd-

2025-06-12

ning i stort samt att platsen skulle vara lämplig att exploatera för en hotellbyggnad. Man framför även att reservatet kommer att beröra Stadsbergets markområde i form av servitut på toppen av berget, deras bergrumanläggning och fastigheter mot Björkskatafjärden. *Bildande av naturreservat av området finner stöd i befintliga plandokument, såväl gällande detaljplan som översiktsplan. Reservatsbildningen kommer inte att beröra bergrummet eller nämnda fastigheter. Reservatsbildningen innebär ingen inskränkning i de rättigheter som följer av servitutet. Synpunkterna lämnas därför utan åtgärd.*

Kommunens bedömning

Området utgör ett tätortsnära naturområde som är värdefullt såväl ur naturvårdssynpunkt som för rekreation. Reservatet omfattar skogar och andra naturtyper som hyser förutsättningar för en stor mångfald av växter och djur knutna till opåverkade miljöer. I området förekommer ett flertal rödlistade, fridlysta och andra ovanliga arter. Mot bakgrund av närheten till tätorten och bebyggelsen i angränsande bostadsområde har området också stor betydelse för friluftslivsaktiviteter och upplevelsen av orörd natur.

Skogsavverkning, dikning eller andra åtgärder som skadar mark eller vegetation på land eller i vatten, byggande av anläggningar eller andra exploateringar skulle innebära att områdets naturvärden och opåverkade och ostörda karaktär förstörs. Sådana åtgärder riskerar även att hindra eller avhålla allmänhetens tillgång till naturområdet. Med tanke på skogens historik och struktur har den goda förutsättningar att stärka naturvärdena ytterligare om den tillåts utvecklas genom naturliga processer och hänsynsfull skötsel. Med anledning av detta har frågan om bildande av ett naturreservat aktualiserats.

Ett reservatsbildande av området ligger i linje med arbetet mot uppfyllandet av nationella och regionala miljökvalitetsmål. Naturreservatet bidrar till att målen *Levande skogar*, *Myllrande våtmarker* och *God bebyggd miljö* kan uppfyllas. Bland de globala Agenda 2030-målen berörs främst mål 15, *Ekosystem och Biologisk mångfald* samt mål 3 *God hälsa och välbefinnande*. Mjölkuddsbergets geografiska läge ger goda förutsättningar för att bidra till folkhälsan. Inom den nationella folkhälsopolitikens målområde 5, Boende och närmiljö, påtalas att grönska och natur är viktiga resurser för hälsa som gynnar fysisk aktivitet, lek och friluftsliv. Tillgänglighet till bostadsnära natur kan ha särskilt stor betydelse för socioekonomiskt svagare grupper. Reservatsbildandet bidrar uppenbart till Sveriges samtliga tio friluftslivsmål.

Inne i berget finns ett f d militärt bergrum som idag disponeras av en annan aktör. Bergrummet omfattas inte av reservatsbildningen.

De rester och spår som finns på bergets yta efter de militära anläggningarna ingår som kulturbärande kvaliteter i reservatet. På berget finns också stadens

2025-06-12

dricksvattenreservoar med tillhörande ledningar vilka ingår i reservatsområdet. Reservatsföreskrifterna utformas så att de inte begränsar drift och utveckling av dessa anläggningar.

Luleå kommun bedömer att en naturreservatsbildning är förenligt med kommunens översiktsplan. Där anges markanvändningen Natur med rekommendationen att området ska inrättas som nytt naturreservat. I gällande detaljplaner för området är användningen "Park eller plantering" respektive "Natur". Kommunen bedömer att bildandet av reservatet inte strider mot planbestämmelserna och att beslutet därmed är förenligt med 7 kap 8 § miljöbalken.

Reservatet ingår i ett område som är av betydelse för totalförsvaret och Luleå flygplats och som enligt 3 kap 8-9 § miljöbalken så långt som möjligt ska skyddas mot åtgärder som påtagligt kan motverka dessa intressen. Luleå kommun bedömer att bildandet av reservatet är en åtgärd som inte påtagligt försvårar bedrivandet av dessa verksamheter. Området berörs av en korridor för planerad järnväg som är riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken. Eftersom reservatsföreskrifterna, genom ett undantag, är utformade så att reservatet inte ska hindra en framtida järnväg i området bedömer kommunen att riksintresset inte påverkas. Området ligger också inom riksintresse för rörligt friluftsliv enligt 4 kap § 2 och kommunen bedömer att reservatsbildningen inte heller påverkar det riksintresset i negativ riktning. Luleå kommun bedömer därför att reservatsbeslutet är förenligt med hushållningsbestämmelserna i 3 och 4 kap miljöbalken.

Luleå kommun finner vid en vägning mellan enskilda och allmänna intressen enligt 7 kap 25 § miljöbalken att den avgränsning av naturreservatet och de inskränkningar som gjorts är nödvändiga för att bevara de höga natur- och rekreationsvärdena i området, samt att de inte går längre än vad som behövs för att tillgodose reservatets syfte.

Beskrivning av området

Area: ca 53 ha, varav land ca 48 ha

Naturtyper: Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha
Kulturmark ca 1 ha
Vattenområde ca 5 ha

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första

2025-06-12

kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcktet är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade ka-

2025-06-12

raktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av säl, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggschamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggschamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hällmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

Hur man överklagar

Beslut om bildande av naturreservatet Mjölkuddsberget kan överklagas hos länsstyrelsen enligt bilaga 4.

Beslutets ikraftträdande

Beslutet gäller från den dag det vunnit laga kraft, utom vad gäller föreskrifter med stöd av 7 kap 30 § miljöbalken, vilka gäller omedelbart.

Bilagor

1. Naturreservatets avgränsning
2. Översiktskarta
3. Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken
4. Hur man överklagar
5. Skötselplan

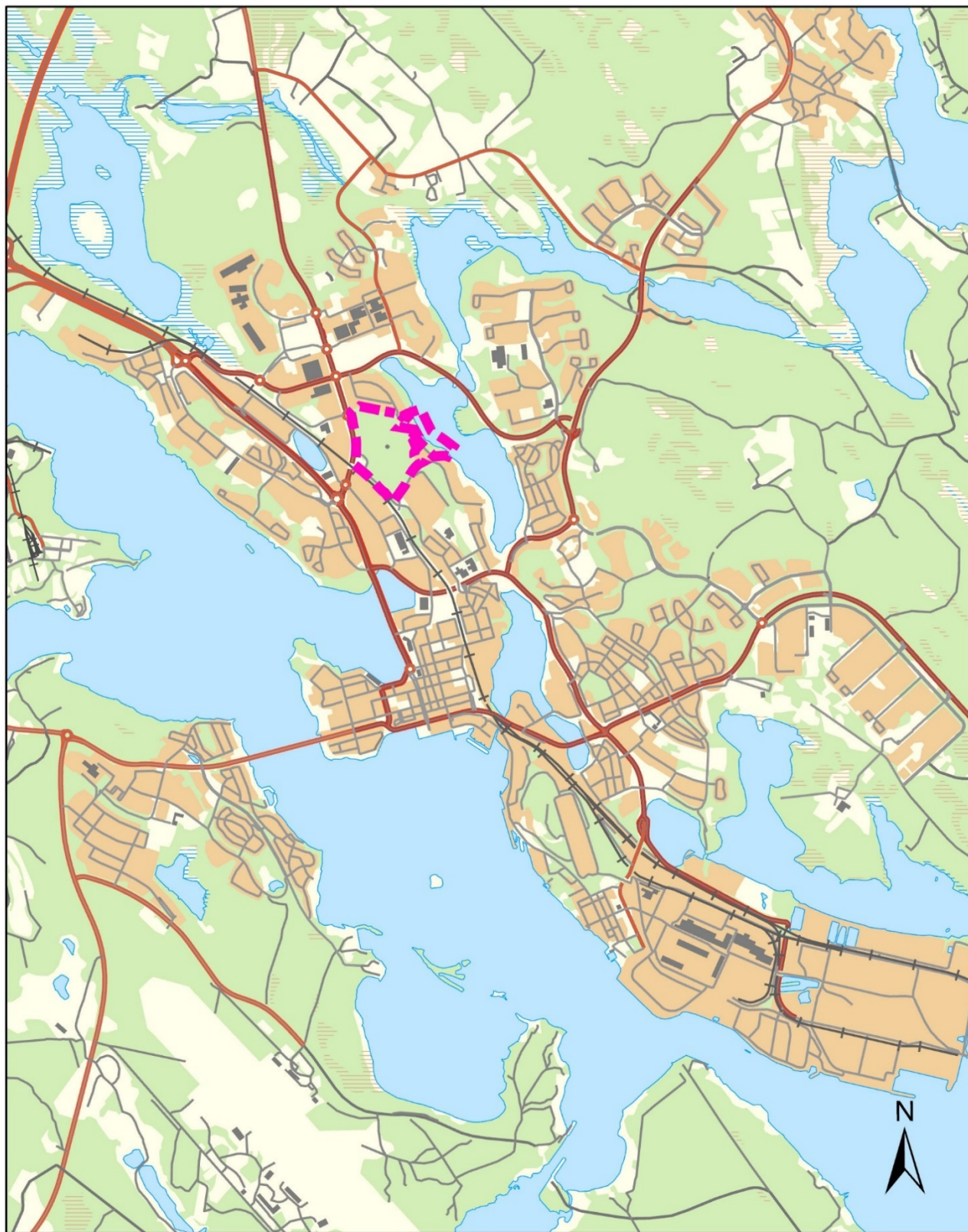
Bilaga 1

Naturresevatets avgränsning

Bilaga 2

Översiktskarta

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 3

Järnvägsområde, riksintresse enligt 3 kap 8 § miljöbalken

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget
 Järnvägsområde

0 0,13 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 4

Hur man överklagar

Detta beslut kan överklagas hos länsstyrelsen.

Tala om vilket beslut ni överklagar eller om det är en del av beslutet ni överklagar. Ange också varför ni anser att beslutet är felaktigt och vilken ändring som ni vill ha.

Bifoga handlingar och annat som ni anser stöder er uppfattning,

Överklagandet skall lämnas in eller skickas till **Luleå kommun**. För att överklagandet skall kunna prövas måste handlingarna ha inkommit till kommunen senast **inom tre veckor** från den dag då ni fick del av beslutet.

Har ert överklagande kommit i rätt tid kommer handlingarna att skickas vidare till länsstyrelsen, om beslutsfattaren inte själv ändrar beslutet på det sätt ni har begärt.

Underteckna skrivelsen och uppge namn, personnummer, postadress, telefonnummer och e-postadress.

Överklagandet skickas till:

Luleå kommun
971 85 Luleå

eller via e-post:
lulea.kommun@lulea.se

Bilaga 5

Skötselplan för naturreservatet Mjolkuddsberget

1. Allmänt

Denna skötselplan anger riktlinjerna och målen för skötseln av naturreservatet Mjolkuddsberget. Vid planering och utförande av skötseln ska syftet med naturreservatet och reservatsföreskrifterna vara styrande. Andra aktuella regelverk och riktlinjer ska också följas.

2. Syftet med reservatet

Syftet med naturreservatet är att bevara ett skogsområdes värdefulla naturmiljö med dess förutsättningar att hysa stor biologisk mångfald. Området ska ge förutsättningar för att ingående naturtypers naturligt associerade habitat och arter ska kunna fortleva och sprida sig. Inom ramen för ovanstående är reservatets syfte även att tillgodose behovet av naturupplevelser, friluftsliv och rekreation i ett bostadsnära naturområde. Lämningar av tidigare mänsklig verksamhet ger kulturhistoriska värden som också ska värnas.

Syftet ska nås genom att:

- Gynna ett lättillgängligt friluftsliv i tätortsnatur där besökare ska kunna tillgodogöra sig upplevelsevärden relaterade till naturligt utvecklad skog och andra naturtyper.
- Bevara en landskapstyp med viktiga naturgeografiska värden som utvecklats som följd av den senaste istiden och efterföljande landhöjning ur havet.
- Tillgodose funktionen som värdekärna i anslutning till en viktig ekologisk och social grön korridor i stadsbygdens grönstruktur.
- Områdets kulturmiljövärden bevaras och tydliggörs.
- Området undantas från skogsbruk, exploateringar och andra verksamheter som kan skada värden för naturmiljö, friluftsliv och kulturmiljö.
- Äldre skog med därtill förknippade strukturer, substrat och arter bevaras och utvecklas för sina naturvärden. Det innebär bland annat att gamla träd ska gynnas vid skötseln och död ved ska förekomma i för livsmiljöerna gynnsam omfattning.

2025-06-12

- Lövskog och lövträd kan gynnas där det inte står i konflikt med bevarandet av äldre tallskog.
- Kulturpräglade naturmiljöer, såsom före detta odlingsmarker och trädgårdar, sköts så att deras karaktär, natur- och kulturmiljövärden bevaras och utvecklas. Särskild vikt läggs vid naturvärden knutna till äldre, döda och döende lövträd.
- Naturvärden knutna till strandskog och landhöjningssuccessioner bevaras och utvecklas. Det innebär att sådana biotoper i huvudsak lämnas för fri utveckling, men begränsade åtgärder för att gynna rekreationsvärden och värden knutna till lövträd och lövskog kan bli aktuella.
- Området är tillgängliggjort för friluftslivet genom lämpliga anläggningar, exempelvis iordningsställda spår, leder, grillplatser, utsiktsplatser och informationstavlor.
- Längs markerade stigar kan högre grad av öppenhet i vegetationen tillåtas, för tillgänglighet och trygghet. Men av pedagogiska skäl bör stigar även finnas i mer naturligt utvecklad skog.
- Skötsel och utvecklande av anläggningar för friluftslivet sker med stor hänsyn till de naturvärden som naturreservatet avser skydda.
- Det friluftsliv som tillåts i området och de anläggningar som iordningsställs för detta endast avser ickestörande, lättare aktiviteter såsom vandring, skidåkning, bär- och svamplockning, motion, träning och dylikt. Motoriserade, bullrande eller på annat sätt störande aktiviteter tillåts inte.
- Området sköts genom fastställd skötselplan.

3. Uppgifter om naturreservatet

Naturreservatets namn:	Naturreservatet Mjölkuddsberget
Kommun:	Luleå kommun
Län:	Norrbottens län
Area:	53 ha (varav land 48 ha)

2025-06-12

Berörda fastigheter och ägare:	Bergviken 5:10 och Ytterviken 17:32, Luleå kommun
Sameby:	Gällivare skogssameby
Förvaltare:	Luleå kommun

4. Beskrivning av området och dess värden

Naturtyper:	Skogsmark ca 47 ha, varav produktiv skog ca 34 ha Kulturmark ca 1 ha Vattenområde ca 5 ha
-------------	---

Mjölkuddsberget är något av en oas av grönska mitt i ett annars hårt exploaterat område, på tre sidor omgivet av industriområden och bostäder. På den fjärde sidan, mot nordost, ansluter Björkskatafjärdens vattenspegel.

Det ca 60 meter höga berget utgör en av de högre punkterna i det i övrigt flacka landskapet kring Luleå tätort. Det innebär att berget var en av de första kobbarna som stack upp ur havet när landet började resa sig efter det att inlandsisen dragit sig tillbaka från området. Vågornas verkan på den exponerade lilla ön medförde att det mesta av finmaterialet spolades bort från de högsta delarna. Detta skeende ger ännu idag grundförutsättningarna för vegetationens sammansättning och fördelning över berget.

Således kännetecknas de högsta delarna av karga förhållanden där endast ett fläckvis förekommande tunt jordtäckte ger utrymme för växtlighet att få fäste. Här växer en gles tallskog, huvudsakligen på torra markförhållanden. På bergets sluttningar där friska markförhållanden råder och där jordtäcket är mindre påverkat av svallning är skogen mer sluten och har större graninslag. Nedanför själva berget, på stranden mot Björkskatafjärden, finns en fuktig-våt strandlövskog. I kanten på bergets västra sida låg tidigare några gårdar med angränsande odlingsmarker. Dessa är idag bortrivna, och gårdstomter och odlingar är halvt igenvuxna med lövdominerade dungar och värdefulla brynmiljöer. Spåren av gårdarna syns i form av några husgrunder som utgör kulturhistoriska lämningar.

Berget har under stora delar av 1900-talet varit inhägnat och avlyst för militära ändamål och skogen har därför lämnats orörd. Det märks framför allt på inslaget av gamla tallar som finns spridda över området, med åldrar på åtminstone uppåt 200 år – eller högre än så bland de träd som växer högst upp på hållmarkerna. Tallarna har ofta vida kronor, vilket bekräftar bilden att skogen under en period varit glesare, framför allt på de övre delarna av berget.

2025-06-12

Björkskatafjärdens vattennivå har höjts och stabiliserats i och med innerfjärdsprojektet på 1990-talet då fördämningar byggdes i vardera änden av fjärdsystemet. Det har givit ekologiska följder både i vattenmiljön och i reservatets strandzon. Landhöjningens och vattenståndsfuktuationernas effekter som annars präglar Bottenvikens naturliga strandmiljöer har här därmed minskat.

Jordarterna i reservatet fördelar sig på ett typiskt sätt för en bergknalle under högsta kustlinjen vid Bottenvikskusten. Högst upp saknas i stort sett jordtäckte och där går berget i dagen, endast överlagrat av klapperstensfält på några ställen. Längre ner längs sluttningarna finns den ursprungliga moränen kvar, även den svallad i olika grad och längst ner har de urspolade finsedimenten ansamlats. De sistnämnda finns inom reservat i lågområdet närmast stranden mot Björkskatafjärden och på andra sidan berget, vid de gamla odlingsmarkerna. Den underliggande berggrunden består av granodiorit med viss ådergnejsomvandling och kan studeras i de kalspolade hållarna på bergets topp.

Mycket av naturvärdena i området är knutna till den gamla tallskogen. Ett relativt stort inslag av död ved, framför allt av tall, förekommer, vilket är slående med tanke på det tätortsnära läget och skogens trots allt påverkade karaktär. Flera av de riktigt grova tallarna, men även träd av klenare dimensioner, har fallit ut.

Barrblandskogen som omger berget är relativt variationsrik avseende åldrar, täthet och trädslagsblandning. Små kärr och lövbestånd bidrar här till. De gamla odlingarna i områdets västra del, som idag har nått en ganska långt gången igenväxning, hyser höga värden knutna till löv i dungar, stråk och som solitärer. Långa bryn kring de kvarvarande öppna ängsmiljöerna ger förutsättningar för pollinatörer och andra organismer som gynnas av solbelysta strukturer. Mycket död ved har börjat produceras, bland annat av sälg, hägg och björk. Här finns även kvarstående kulturväxter som röda vinbär, syren och lönn. Strandlövskogen mot Björkskatafjärden stärker också reservatets mångfald.

Bland arter som indikerar kontinuitet och höga naturvärden har hittats bland annat reliktbok, talticka, granticka och motaggsvamp. I lövskogen vid odlingarna finns ett fynd av koralltaggsvamp på en låga av lönn.

Mot bakgrund av det centrala läget och närheten till bebyggelsen i angränsande bostadsområden har området också stor betydelse för rekreation och upplevelsen av orörd natur. Den öppna tallskogen, hållmarkerna och de allmänt varierade äldre skogsmiljöerna är tilltalande för besökare som kan nyttja elljusspår, nätverket av vältrampade stigar och utsiktspunkten högst upp på berget.

5. Generella mål och åtgärder

5.1. Naturvärden

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att bibehålla och höja de natur- och rekreationsvärden som är förknippade med gammal barrblandskog, fritt utvecklade strandsuccessioner och lövrika kulturmarker. Grovstammiga och vidkroniga gamla tallar ska specifikt prioriteras i skötseln.

Då områdets skogar har varierad struktur beroende på brukningshistorik och nyttjande är förutsättningarna att nå målet skiftande i olika delar. Skogen är i viss mån påverkad av tidigare användning av området för försvarsändamål, då framför allt toppen av berget var glesare beskogat. Dock har det av allt att döma funnits ett skogsskikt över hela området kontinuerligt sedan berget steg ur havet efter den senaste istiden. Inslaget av gamla tallar vittnar om att något storskaligt rationellt skogsbruk aldrig förekommit, även om ett extensivt uttag av träd säkert har skett under perioder. Om skogen helt lämnas till fri utveckling kan man förutse att naturliga processer kommer att innebära att skogen tättnar alltmer med ett större graninslag, framför allt i de lägre delarna av berget.

Det generella förhållningssättet är att skogen i reservatet i hög grad ska lämnas för fri utveckling för att på så sätt ge möjlighet att utveckla strukturer som kännetecknar naturskogar; såsom höga maxåldrar, en större åldersspridning, en ökande andel död ved och där naturliga processer och störningar ska tillåtas ha ett naturligt förlopp. För att gynna de rekreativa kvaliteterna kan dock vissa områden och stråk tillåtas vara mer tillrättalagda. Generellt ska äldre träd och andra naturvärdesträd gynnas av aktiva skötselåtgärder där de frihuggs för att vinna fördelar i konkurrensen om ljuset.

I området finns även kulturhistoriska lämningar där kulturmiljövärdet kan tillåtas vara styrande för skötseln.

Skötselåtgärder

Grundprincipen är att naturen inom reservatet ska lämnas för fri utveckling där inte annat sägs i nedan beskrivna delområden.

Avverkning av träd och annan skötsel kan komma ifråga inom delområden där detta bedöms vara gynnsamt för naturvärdet och bidra till uppfyllande av syftet för reservatet.

I första hand ska allt borttagande av träd ske genom avdödning av de stående stammarna genom ringbarkning eller bläckning. I vissa fall kan avverkning

2025-06-12

vara aktuellt om det bedöms mer lämpligt. All avverkning ska utföras med skonsamma manuella metoder. De avverkade träden ska lämnas såsom blivande lågor i skogen. I undantagsfall kan större uttag av träd bli aktuellt varvid uttransport kan komma ifråga. Detta ska i så fall ske med skonsamma metoder, med häst eller fyrhjuling, om de inte kan nås med skogsmaskin från befintliga vägar.

All avverkning och annan avdödning av träd ska göras utifrån bedömning att det bidrar till målet med skötseln, för att säkerställa syftet med reservatet.

Röjningrester lämnas i skogen.

5.2. Värden för friluftsliv och rekreation

Skötselmål

Det övergripande målet för skötseln är att ge goda förutsättningar för friluftslivsaktiviteter och naturupplevelser i orörd natur.

Skötselåtgärder

Skogen sköts huvudsakligen med sikte mot naturvårdsmålen ovan, vilket också ger förutsättningar för upplevelsevärden för människor. Elljusspår och stigar röjs vid behov. Träd som fallit över dessa stråk tas bort, men med hänsyn till naturvårdsmålen ska dessa läggas åt sidan där de lämnas kvar i skogen. Befintliga anläggningar, vägar och stigar underhålls vid behov.

5.3. Kulturmiljövärden

Skötselmål

Kulturhistoriska lämningar såsom rester av försvarsanläggningar och gamla husgrunder ska skötas så att de bevaras och synliggörs.

Skötselåtgärder

Bedömningar görs i det enskilda fallet för vilken skötsel som är lämplig för att hitta balansen mellan de olika skötselmålen.

5.4. Anläggningar och information

Skötselmål

Målet med skötseln är att ge information till besökarna som belyser områdets värden och sevärdheter samt vilka föreskrifter som gäller i reservatet. Området ska vara inbjudande och tillgängligt och de anläggningar som finns ska hållas i gott skick.

De anläggningar som finns är huvudsakligen elljusspåret och ett par utsiktsplatser med grillplats.

Reservatets gränser ska vara tydligt markerade enligt nationell standard.

Anläggningarna är markerade på kartan i bilaga 3.

Skötselåtgärder

Minst två informationstavlor sätts upp vid lämpliga entréer till reservatet. På tavlorna ska anges områdets värden, varför det är skyddat, vilka föreskrifter som gäller, vem som är förvaltare samt en karta med områdets gränser, stigar och andra anordningar för besökare. Informationstavlor, andra anläggningar och gränsmarkeringar ska ägnas regelbunden tillsyn och underhållas vid behov.

6. Mål och skötsel för delområden

Indelningen av delområden hänvisar till kartan i bilaga 2.

1.

Beskrivning

Skötselområdet täcker huvuddelen av berget, med skog som ger naturreservatet dess typiska karaktär. Det är en äldre talldominerad barrblandskog i en gradient med friskare mark längre ner, där graninslaget är större och som på toppen övergår i hållmarkstallskog. Inom området finns ett stort inslag av gamla och i många fall knotiga och spärrgreniga tallar. Dessa har tidigare stått friare och därmed utvecklat sina vida kronor. På senare år har dock skogen tätat och många av tallarna påverkas av konkurrens från inväxande yngre träd. Ett visst inslag av död ved, främst stående tall är en viktig ekologisk komponent i skogen. Den genomsiktliga tallskogen med de iögonenfallande gamla träden är en viktig kvalitet som ger upplevelsevärden för besökare i området.

Mål

Fritt utvecklad talldominerad barrblandskog där strukturen ska vara sådan att äldre tallar hålls friväxande, särskilt ifrån gran. Skogen ska åldras i naturlig takt och andelen död ved ska kontinuerligt öka genom naturliga processer eller ringbarkning.

Skötsel

Huvudprincipen är att skogen ska utvecklas enligt naturlig dynamik, men där äldre träd aktivt ska gynnas och nya ska tillkomma. Gamla tallar friställs inledningsvis, antingen genom avverkning av de konkurrerande träden eller genom ringbarkning eller bläckning. Därefter röjs kontinuerligt vid behov de uppkomna ytorna runt tallarna. Urvalet av de tallar som ska vara föremål för

2025-06-12

denna skötsel görs utifrån en bedömning i fält där vidkroniga och gamla träd prioriteras. Tallarna mäts in för att säkerställa kontinuiteten i skötseln.

Död och döende ved, stående och liggande ska lämnas (undantag för riskträd vid elljusspår, utmärkt på kartan i bilaga 3. Dessa kan fällas omkull efter bedömning att de utgör omedelbar fara).

Längs vissa större stigar (markerade på kartan i bilaga 3) kan röjning ske vid behov. Även vid besöksplatser såsom vindskydd och utsiktsplatser kan röjning utföras vid behov. Dessa åtgärder får inte beröra äldre tall eller andra naturvärdesträd.

I nedre, mindre svallade delar av berget förekommer naturligt mer gran och även löv. Granarna kan finnas kvar om de ej konkurrerar med äldre tallar. Efter tio år görs en utvärdering om det är lämpligt att röja smågran i de delarna, om det anses gynnsamt för syftet med reservatet.

2.

Beskrivning

F.d. odlingsmark och tomtmark, idag en mosaikartad struktur med ridåer och dungar av lövträd med öppna ängsbiotoper emellan. Några gamla husgrunder och en terrassering är rester av den forna bebyggelsen och utgör kulturhistoriska lämningar.

Mål

Bevara och utveckla naturvärden knutna till "löväng" - ett halvöppet landskap med solexponerade solitära lövträd, dungar och bryn med öppen ängsmark däremellan. Täckningsgraden av träden ska vara 30-50 %, sett till hela ytan, i nivå med hur det såg ut vid tidpunkten för reservatets bildande. Ängsmarken ges förutsättningar att utveckla en större andel hävdgynnad flora (ängsyterna markerade på kartan i bilaga 2). Ängarna kan innehålla solitära lövträd. De kulturhistoriska lämningarna ska bevaras.

Skötsel

Lövträden lämnas för fri utveckling, tillåts dö och se "skräpiga" ut. Spontan föryngring medges, men viss röjning och gallring kan göras för att täckningsgraden av träd inte ska öka. All gran tas dock bort. Bryn mot skogen utvecklas där flerskiktning och trädslagsblandning gynnas, skapa "trappstegstruktur". All gran tas bort i brynvegetationen.

Gräsmarkerna sköts som äng, dvs årlig slåtter på eftersommaren, tidigast 15 augusti.

2025-06-12

De kulturhistoriska lämningarna röjs fram vid behov och ska i övrigt skyddas från skador.

3.

Beskrivning

Kraftledningsgata. Sköts av kraftbolag efter deras riktlinjer.

4.

Beskrivning

Strandskog/landhöjningssuccession – lövrik och fuktig med gradient upp mot torrare mark. Stranddynamiken begränsas av att vattennivån i fjärden är artificiellt reglerad.

Mål

Fritt utvecklad lövdominerad strandskog med naturlig zonering. Skötseln syftar till att bevara befintligt successionsstadium (som är tämligen statistiskt eftersom de naturliga effekterna av landhöjningen hejdats).

Skötsel

I huvudsak fri utveckling, men all smågran röjs i fuktigare delar vart 10:e år vid behov. I torrare partier kan urgallring av gran ske efter bedömning att det är gynnsamt för syftet med reservatet. Eventuellt kan enstaka siktgator skapas mot vattnet, efter utredning om lämplig placering.

5.

Vattenområde. Inga åtgärder.

7. Uppföljning av mål och skötselåtgärder

En uppföljning av skötselmål och skötselåtgärder med utgångspunkt från reservatets syfte ska ske vart tionde år. Planens ingående mål och utfallet av genomförda åtgärder ska då ses över. Om uppföljningen visar att det är nödvändigt med avseende på reservatets syfte ska berörda skötselmål och åtgärder ändras så de blir ändamålsenliga.

8. Källhänvisning

Artportalen. Uttag 2025-03-14

Luleå kommun. 1967: *Stadsplan för Yttervikens industriområde, östra delen*, A269.

Luleå kommun. 1979: *Stadsplan för Haparandavägen*, A382.

Luleå kommun. 1994: *Detaljplan för del av Bergviken*, PL141.

Luleå kommun. 2000: *Naturvårdsplan Luleå*.

Luleå kommun. 2020: *Grönplan Luleå*.

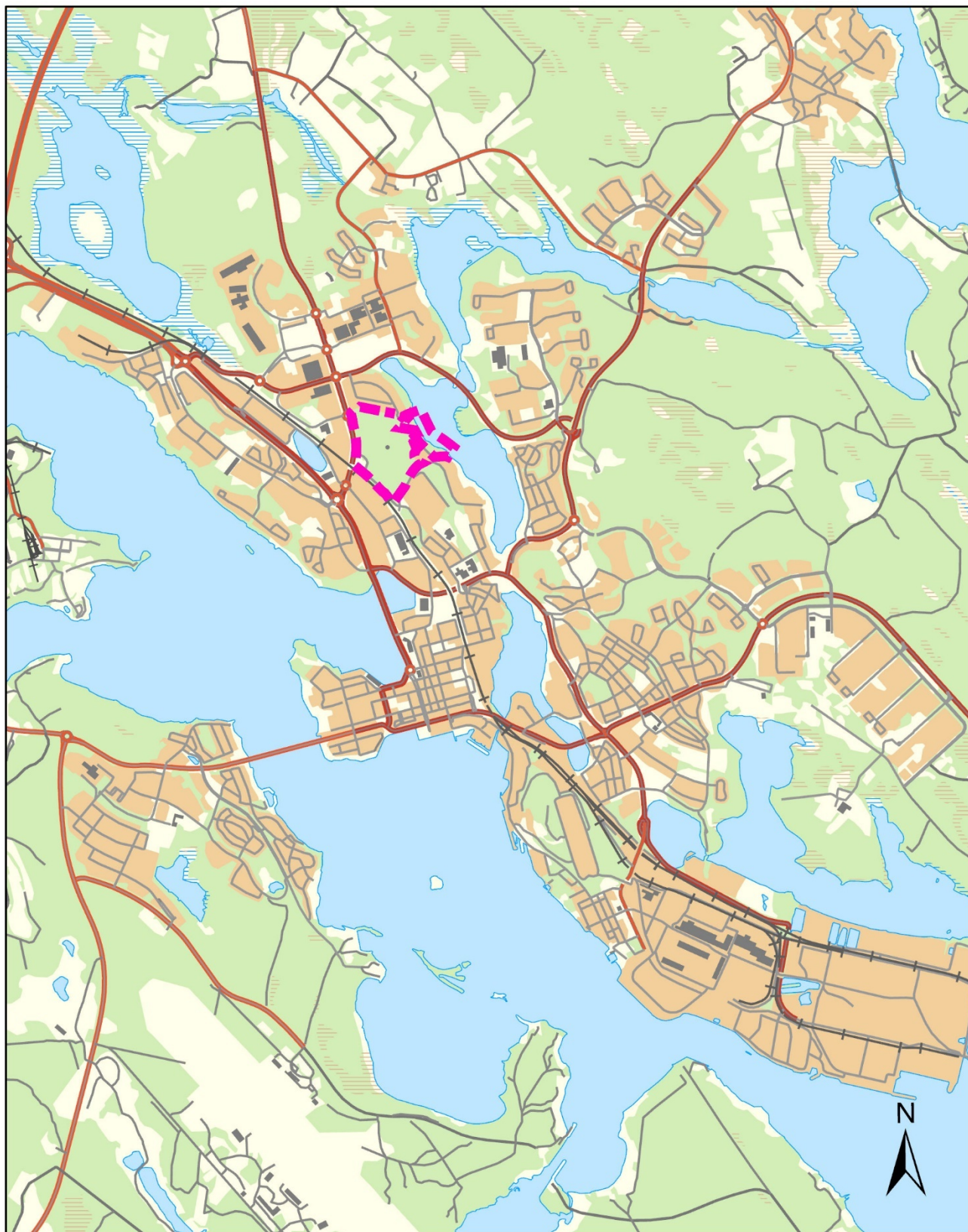
2025-06-12

Bilagor

1. Översiktskarta
2. Karta med skötselområden
3. Karta med anläggningar och information

Bilaga 1

Översiktskarta

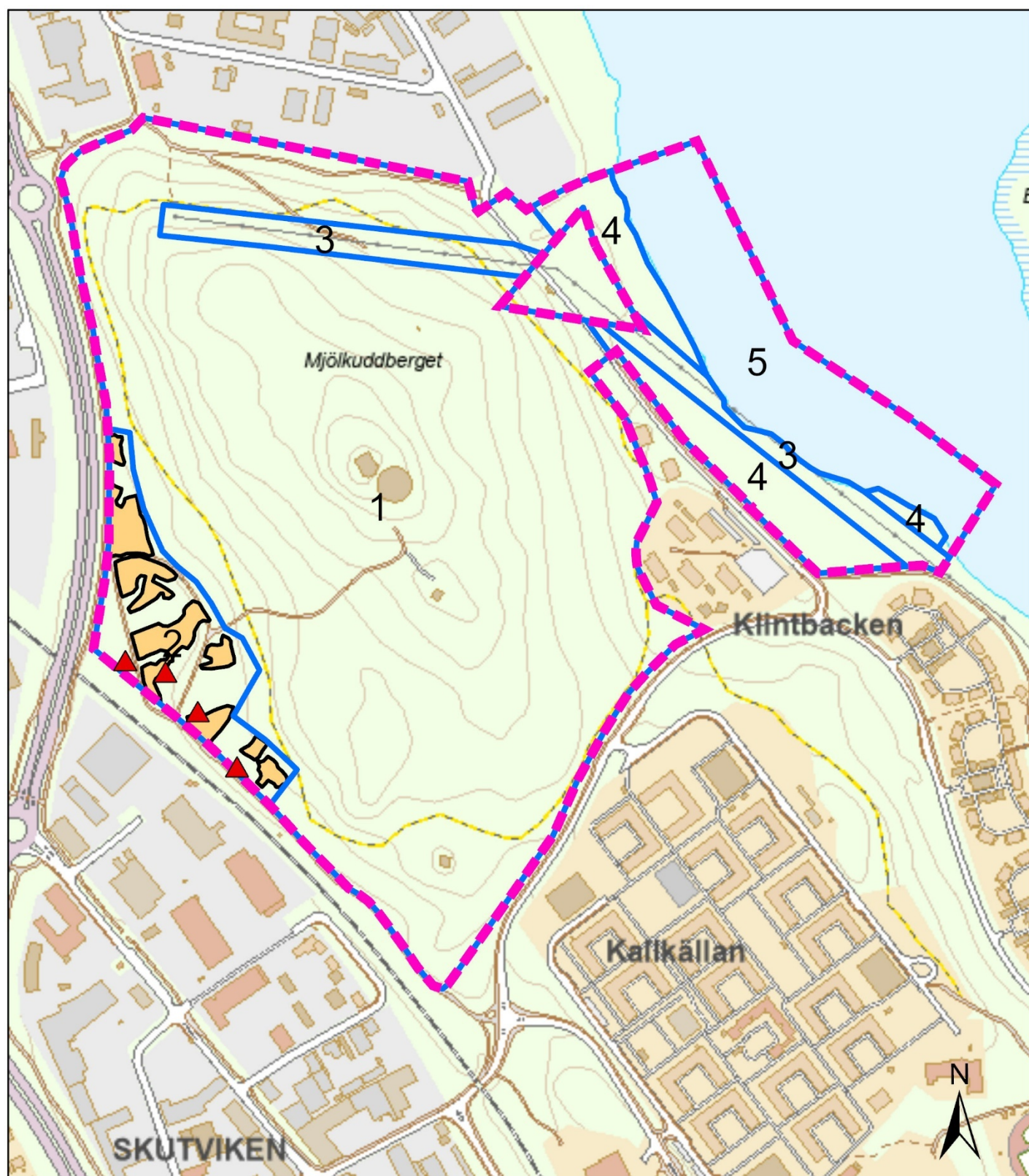
 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

0 0,75 1,5 3 Kilometer

Bilaga 2

Skötselområden

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddberget

 Skötselområden

 Ängsytter

 Kulturhistorisk lämning

0 0,25 0,5 Kilometer

Bilaga 3

Anläggningar och information

 Gräns för naturreservatet Mjölkuddsberget

 Möjlig plats för Informationstavla

 Större stigar

 Utsiktsplats

0 0,25 0,5 Kilometer